

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ในการผลิต การเผยแพร่หนังสือตำราของมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และค้นคว้าวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้
๒. เพื่อศึกษาแนวโน้มในการผลิตหนังสือตำราในสาขาวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ของมูลนิธิโครงการตำรา ว่าส่วนใหญ่จะมุ่งหนักไปในแนวสาขาวิชาใดบ้าง
๓. เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการผลิตหนังสือของมูลนิธิโครงการตำรา และเพื่อแหล่งผลิตหนังสือตำราชั้นอุดมศึกษาอื่น ๆ ของไทยที่จะได้เป็นแนวทางสำหรับการผลิตและการเผยแพร่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
๔. เพื่อรวบรวมบรรณานุกรมหนังสือตำราที่ผลิตโดยมูลนิธิโครงการตำรา พร้อมทั้งจัดทำสารบัญ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการบริหารมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปรากฏว่า คณะกรรมการบริหารมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ นั้นส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๖๖ และกรรมการบริหารดำรงตำแหน่งบริหารตำแหน่งเดียว คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๗๘ และดำรง ๒ ตำแหน่งในคราวเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๒๒

คณะกรรมการบริหารฯ ๔ คน ที่ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นตรงกัน ๖ คน คือ คิดว่าการผลิตหนังสือใน ๘ สาขาวิชานั้นเพียงพอแล้ว และอีก ๓ คน ยังเห็นว่าไม่เพียงพอ

และส่วนใหญ่ต้องการให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหาร ปรึกษาหารือในการผลิตหนังสือ
ทุก ๆ ๒ เดือน

สำหรับข้อคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารฯ ในเรื่องอัตราค่าสมนาคุณ ผู้แต่ง ผู้
แปล บรรณาธิการ ฯลฯ นั้น กรรมการบริหารฯ ที่ตอบแบบสอบถาม ๔ คน มีจำนวนสูงถึง
๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๘๕ มีความเห็นว่าอัตราค่าสมนาคุณดังกล่าวเหมาะสมแล้ว และ
กรรมการบริหารฯ ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์หนังสือของ
มูลนิธิให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน ซึ่งกรรมการบริหาร ร้อยละ ๘๘.๘๕ ต้องการรูปแบบของการ
ประชาสัมพันธ์ คือ ให้มีการประชาสัมพันธ์แบบโฆษณาผ่านวารสารต่าง ๆ

คณะกรรมการบริหารให้ความเห็นในด้านปัญหาการดำเนินงานการผลิตหนังสือของ
มูลนิธิโครงการตำราฯ ว่า ปัญหาสูงสุดคือ คณะกรรมการบริหารมีงานประจำมากแล้ว
ทำให้ไม่สามารถทำงานเพื่อมูลนิธิโครงการตำราฯ ได้อย่างเต็มที่ รองลงมาเป็นปัญหาเรื่อง
การขาดแคลนเงินทุนในการผลิตหนังสือ

สำหรับขั้นตอนที่ทำให้หนังสือออกล่าช้าขึ้น กรรมการบริหารฯ ๔ คน ซึ่งคิดเป็น
ร้อยละ ๘๘.๘๕ เห็นว่า ขั้นตอนล่าช้าอยู่ที่ หนังสือที่จัดพิมพ์ค้างอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะไม่
มีผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามสำหรับบรรณารักษ์ของห้องสมุดทางด้านสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ในสถาบันนี้ เปิดสอนระดับอุดมศึกษานั้น ปรากฏว่า แบบสอบถามที่ได้รับคืนมา
รวมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๑๘ บรรณารักษ์ให้ข้อคิดเห็นส่วนใหญ่ตรงกันว่า หนังสือที่ผลิต
โดยมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีคุณค่าทางวิชาการมาก เนื้อหาสาระ
ดีและเชื่อถือได้ แต่จำนวนที่ผลิตน้อยมาก ไม่สม่ำเสมอจึงไม่เป็นที่แพร่หลายเท่าที่ควร และ
ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ต้องการให้มูลนิธิโครงการฯ ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพิ่ม
สาขาวิชาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้มากขึ้นอีกโดยเฉพาะสาขาวิชาที่ขาดแคลน เช่น
ดนตรี การศึกษา ศิลป บรรณารักษศาสตร์ ประชากรศาสตร์ เป็นต้น สำหรับหนังสือที่
ผลิตออกมาใน ๔ สาขาวิชา นั้น จำนวนหนังสือที่ผลิตออกมาในแต่ละสาขาวิชายังไม่เพียงพอ
ต้องการให้มูลนิธิโครงการตำราฯ ผลิตหนังสือในแต่ละสาขาวิชาให้มากยิ่งขึ้นโดยเร็วที่สุด

ให้จัดทำบรรณนิทัศน์สังเขปหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ แจกจ่ายแก่ห้องสมุดโดยทั่วถึง
พิมพ์บัตรรายการหลัก (บัตรผู้แต่ง) ไว้ด้านหลังของหน้าปกในหนังสือ และทำตราชนิดกันเรื่อง
ไว้ด้านหลังของหนังสือทุกเล่มด้วย

การซื้อหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ ของบรรณารักษ์ห้องสมุดนั้น มีห้องสมุด
๔๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๔๗ เลือกจากโฆษณาในวารสาร มีน้อยรายเพียง ๑๗ แห่ง
คิดเป็นร้อยละ ๒๔ ที่ได้ซื้อหนังสือจากใบแจ้งรายซื้อหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ

วิธีการซื้อหนังสือมูลนิธิโครงการตำราฯ นั้น บรรณารักษ์ห้องสมุด ๔๑ แห่ง คิด
เป็นร้อยละ ๗๕ ซื้อจากร้านจำหน่าย หรือร้านค้า มี ๔๓ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๒๔
ซื้อโดยตรงจากสำนักพิมพ์ มีส่วนน้อยเพียง ๑๔ แห่ง คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔๔ สั่งซื้อโดยตรง
จากมูลนิธิโครงการตำราฯ บ้าง

สำหรับข้อคิดเห็นของบรรณารักษ์ในเรื่องปัญหาที่มีกพบเกี่ยวกับหนังสือของมูลนิธิ
โครงการตำราฯ นั้น ปัญหาสูงสุด คือ การเย็บเล่มไม่ดี ขำรุงง่าย และข้อเสนอแนะว่า
ควรจัดพิมพ์เป็นหนังสือปกแข็ง เพื่อจะได้ทนทานยิ่งขึ้น เพราะหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ
เป็นหนังสือที่มีคุณภาพดีและเป็นตำราเรียน ขนาดของรูปเล่มไม่ควรจะเล็กจนเกินไป เช่น
หนังสือชุดชีวิตและงานของครูเทพ และหนังสือ น.ม.ส.

สรุปผลการวิจัยจากรายการจัดพิมพ์หนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ นั้น ปรากฏ
ว่า จากวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๐๔ ถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๒ เป็นเวลาถึง ๑๓ ปี แต่มี
หนังสือออกมาจำนวน ๓๔ ชื่อเรื่อง หนังสือที่ออกมาใน ๘ สาขาวิชา คือ ภูมิศาสตร์ ประ-
วัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา ปรัชญา ภาษาและวรรณคดี เศรษฐศาสตร์ สังคม-
วิทยาและม... สาขาวิชาที่มีหนังสือมากที่สุด คือ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มี ๑๐ ชื่อ
เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๔๑ รองลงมาคือ หนังสือสาขาวิชา รัฐศาสตร์ มี ๖ ชื่อเรื่อง
คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖๔ มีหนังสือจำนวนน้อยที่สุดในสาขาวิชาภูมิศาสตร์ และจิตวิทยา ซึ่งมี
เพียงสาขาวิชาละ ๑ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๙๖ เป็นหนังสือที่แต่ง เรียบเรียง หรือ
รวบรวม จำนวน ๑๔ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔๐ เป็นหนังสือที่แปล หรือแปลและเรียบ-
เรียงมาจำนวน ๒๑ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๖๐ หนังสือทั้งหมดที่ผลิตออกมานั้น เขียน

เป็นภาษาไทย จำนวน ๓๓ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๒๔ และเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ๒ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕.๗

อภิปรายผล

จากการวิจัยและการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามคณะกรรมการบริหาร มวลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แบบสอบถามสำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รายการหนังสือที่ผลิตและจากรายงานการประชุมของคณะกรรมการบริหารมวลนิธิโครงการตำรา ปรากฏว่าแม้มวลนิธิโครงการตำรา มีความพยายามอย่างยิ่งในการผลิตและการเผยแพร่หนังสือ แต่จำนวนหนังสือที่ผลิตออกมาถึงนี้มีจำนวนน้อยมาก มีเพียง ๓๕ ชื่อเรื่องเท่านั้น ในเวลาการดำเนินงานเกือบ ๑๔ ปี (นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมวลนิธิโครงการตำรา ๑๗ สิงหาคม ๒๕๐๔ จนถึง ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๒) สาเหตุที่มวลนิธิโครงการตำรา ผลิตหนังสือได้ไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากประสบปัญหา คือ

๑. ปัญหาด้านการดำเนินงาน

๑.๑ คณะกรรมการบริหาร ซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในการผลิตหนังสือ ไม่สามารถทำงานให้กับมวลนิธิโครงการตำรา ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะกรรมการบริหารทั้งหมด เป็นอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีงานมากอยู่แล้ว และ บางท่านยังดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยตำแหน่งหนึ่ง ฉะนั้น การที่จะดูดีเวลาและ ความตั้งใจในการผลิตหนังสือจึงไม่สามารถกระทำได้เท่าที่ควร

๑.๒ คณะอนุกรรมการสาขาวิชาประจำ ๘ สาขาวิชา ซึ่งมวลนิธิโครงการตำรา จัดตั้งขึ้นเพื่อกระจายงานด้านการผลิตให้กว้างขวางขึ้น เพื่อทำหน้าที่ปรึกษาหารือในการผลิตหนังสือสาขาวิชาของตน คัดเลือกหนังสือที่ดีมีคุณค่า เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินงานและ คณะกรรมการบริหาร นับว่าช่วยลดปัญหาในด้านคณะกรรมการบริหาร มีงานมากไม่อาจช่วยงานได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งคณะอนุกรรมการสาขาวิชาย่อมมีความเชี่ยวชาญในการผลิต

หนังสือในสาขาวิชาของตนยิ่งขึ้น แต่การดำเนินงานของคณะกรรมการสาขาวิชา ก็ประสบปัญหา ในเรื่องการขาดประชุม จึงทำให้ต้องยกเลิกคณะกรรมการสาขาวิชา ซึ่งในครั้งแรกให้ยกเลิก ๓ สาขา ก่อน คือ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา และสาขาวิชาประวัติศาสตร์^๑ ให้คงไว้เฉพาะประธานสาขาวิชา ต่อมา ก็ยกเลิกคณะกรรมการสาขาวิชาทุกสาขาวิชา ให้มีเฉพาะประธานคณะกรรมการสาขาวิชา เท่านั้น^๒ จะเห็นว่า การดำเนินงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ ประสบปัญหาในเรื่อง บุคคลที่จะช่วยงานผลิตหนังสือให้ก้าวหน้า แม้จะได้มีความพยายามในการแต่งตั้งคณะกรรมการ สาขาวิชารับผิดชอบในการผลิตหนังสือในสาขาวิชาของตนแล้วก็ตาม และเมื่อมีเฉพาะประธาน สาขาวิชาที่ทำงานคนเดียว การดำเนินงานย่อมไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

๒. ปัญหาทางด้านการเมืองของไทย

เหตุการณ์ทางการเมืองวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔ มีผลกระทบต่อการผลิต หนังสือ และการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ เช่นกัน ดังต่อไปนี้

๒.๑ หนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ บางเล่ม ถูกสั่งห้ามจัดพิมพ์และ จำหน่าย คือ หนังสือ ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และเขมร และลักษณะทางสังคม ของชื่อชนชาติ โดย จิตร ภูมิศักดิ์ ทั้งที่พิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับ ค่าตอบแทนถึง ๓๑,๕๐๐ บาท (สามหมื่นหนึ่งพันห้าร้อยบาทถ้วน) และยังมีรายจ่ายในเรื่อง การจัดพิมพ์อีกจำนวนหนึ่ง

๒.๒ หนังสือถูกระงับการจัดพิมพ์และจำหน่าย เช่น หนังสือ The Theory and Practice of Communism ของ R.N. Carew Hunt แปลโดย

^๑สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๗๒ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๑๖," (อัดสำเนา)

^๒สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๗๓ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๖," (อัดสำเนา)

ฉันทิมา อ่องสุรภักษ์^๑ ผู้แปลได้ดำเนินการแปลจนเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่เนื่องจากงานแปลต้องใช้เวลาานพอสมควร อีกทั้งขั้นตอนต่าง ๆ กว่าที่จะพิมพ์เสร็จต้องใช้เวลาเป็นปี ฉะนั้น เหตุการณ์ทางการเมืองดังกล่าว ทำให้ไม่สามารถ จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือเล่มนี้ได้ และหนังสือชื่อ *The Capital* ของ Karl Marx^๒ แปลโดย ทวี หมื่นนิกร กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการแปล แต่ยังไม่แล้วเสร็จ ผู้แปลได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ครั้งนั้น ต้องไปอยู่ต่างประเทศ นับว่ามูลนิธิโครงการตำราฯ ต้องสูญเสียหนังสือทั้ง ๒ เล่มไป

๒.๓ นางชลธิรา กลัคอยู่ กรรมการบริหารฯ ได้รับผลกระทบทางการเมืองวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔ ทำให้ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่กรรมการบริหารฯ ได้อีกต่อไป ทั้ง ๆ ที่เป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญ ในการผลิตหนังสือด้านวรรณคดีเป็นอย่างมาก และเป็นผู้สนับสนุนการผลิตหนังสือประเภท "คนกับงาน" ตลอดมา มีส่วนสำคัญในการผลิตหนังสือชุด ครูเทพ และชุด น.ม.ส. นอกจากนี้ ขณะนั้น กำลังเขียนหนังสือให้กับมูลนิธิโครงการตำราฯ ๑ เล่ม คือ หนังสือพัฒนาการ การวิจารณ์วรรณคดีไทย^๓ แต่ยังไม่เขียนไม่เสร็จ จึงเป็นอันต้องยุติการผลิตหนังสือเล่มนี้ไป เช่นเดียวกับหนังสือที่กล่าวแล้วข้างต้น

๓. ปัญหาอื่น ๆ ในด้านการผลิต

การผลิตหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ ประสบปัญหานานัปการ ทำให้ไม่สามารถผลิตหนังสือได้จำนวนมากเท่าที่ควร เช่น ปัญหาในด้านผู้แต่ง ผู้แปล ปัญหาการพิมพ์ล่าช้า ฯลฯ เช่น

๓.๑ หนังสือบางเล่ม ผู้แต่ง หรือผู้แปล หยุคชะงักการแต่ง หรือการแปล โดยมูลนิธิโครงการตำราฯ ก็ไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการใด ๆ ให้บังเกิดผลสำเร็จได้

^๑สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมนิยมและมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๘๑ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๗," (อัตถสำเนา)

^๒สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมนิยมและมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๘๕ วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๑๘," (อัตถสำเนา)

^๓สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมนิยมและมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๗๙ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๑๗,"

(กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗) (อัตถสำเนา)

ทั้งที่หนังสือแต่ละเล่ม กว่าจะผ่านขั้นตอนต่าง ๆ นับตั้งแต่ การพิจารณา การอนุมัติ และอื่น ๆ ต้องใช้เวลานาน ทำให้เสียเวลาในการดั่งกล่าว โดยมีใครเลย เช่น หนังสือ On Liberty ของ J. S. Mill^๑ ผู้แปล แปลไปได้บางส่วน ก็ส่งส่วนที่เหลือคืน ประธานคณะกรรมการ สาขาวิชารัฐศาสตร์ ต้องหาผู้แปลใหม่ ทำให้งานแปลต้องหยุดชะงัก จนปัจจุบัน หนังสือ ดั่งกล่าว ก็ยังมิได้จัดพิมพ์จำหน่าย และ หนังสือ The International Relations Dictionary แปลโดย ประชิต ฅ บางช้าง ผู้แปลขอยกเลิกการแปล โดยให้เหตุผล ว่า ไม่มีเวลาแปล^๒

๓.๒ หนังสือถูกยกเลิกการพิมพ์ไปกลางคัน ทั้ง ๆ ที่หนังสือแปลหรือแต่ง เสร็จเรียบร้อยแล้ว เช่น หนังสือ Human Society ของ Kingley Davis ผู้แปล ได้แปลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ยังไม่ได้ขีดเวลาสำนวน แต่ถูกยกเลิกการจัดพิมพ์จำหน่าย เพราะประธานคณะกรรมการสาขาวิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา เสนอต่อ คณะกรรมการบริหารฯ ไม่เห็นสมควรจัดพิมพ์ เพราะเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระลึกซึ้ง เกินกว่าเป็นหนังสือแปลเบื้องต้น ตามเจตนาเดิมที่ตั้งไว้^๓ และหนังสือ ประวัติลัทธิเศรษฐกิจ แปลโดย เติมใจ และ กอบแก้ว สุวรรณทัตแปลเสร็จแล้ว แต่ถูกระงับการพิมพ์ โดย ผู้ตรวจต้นฉบับ มีความเห็นว่า การแปลยังไม่ดีนัก ไม่สมควรจัดพิมพ์^๔

^๑สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๖๘ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๖,"

(กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖) (อัครสำเนา)

^๒สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๕๐ วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๑๕," (อัครสำเนา)

^๓สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๕๑ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๑๕," (อัครสำเนา)

^๔สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๕๔ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๐," (อัครสำเนา)

๓.๓ การผลิตหนังสือบางเล่ม ต้องใช้เวลานานหลายปี มีสาเหตุ เช่น ผู้แต่ง ผู้แปล หรือผู้รวบรวม ขาดความรับผิดชอบที่จรรยาบรรณให้รวดเร็ว หรือบางคน มีงานมาก จนไม่สามารถแต่ง แปล หรือรวบรวมได้มากนัก เช่น หนังสือ Economic Change in Thailand แปลโดย นิตยา มาหิงหงส์ ต้องระงับการแปล เนื่องจาก ผู้แปลต้องเดินทางไปต่างประเทศ^๑

๓.๔ ปัญหาความล่าช้าในการจัดพิมพ์ เนื่องจากขั้นตอนของการจัดพิมพ์ เช่น การคัดเลือกหนังสือ การพิจารณาอนุมัติ การแต่งหรือการแปล การตรวจของ ผู้อ่านต้นฉบับ และบรรณาธิการ ซึ่งแต่ละขั้นตอนนั้น ใช้เวลานานพอสมควร อีกทั้งการจ้าง พิมพ์ก็ประสบปัญหา ทั้ง ๆ ที่ คณะกรรมการบริหารฯ ก็พยายามแก้ปัญหาตลอดมา เห็นว่า การจัดพิมพ์หนังสือที่บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด ล่าช้า เช่น ในปี ๒๕๒๐ มูลนิธิโครงการตำราฯ ได้ส่งต้นฉบับหนังสือเรื่อง การเงินและการธนาคารในประเทศไทย แต่งโดย เรืองชัย มะระกานนท์ ให้บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด จัดพิมพ์ ปรากฏว่า ต้นฉบับหนังสือดังกล่าวค้างพิมพ์ไว้เป็นเวลานาน ฉะนั้น มูลนิธิโครงการตำราฯ จึงได้เปลี่ยนเป็นนำต้นฉบับหนังสือนั้นไปพิมพ์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์^๒ และจำหน่ายเอง ผลต่อมา คือหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ ส่วนหนึ่ง ยังคงพิมพ์ที่ บริษัท สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด บางส่วนก็จ้างโรงพิมพ์หรือสำนักพิมพ์อื่น ๆ บ้าง แต่ก็ประสบปัญหา มูลนิธิโครงการตำราฯ ต้องเก็บหนังสือจำนวนมาก ๆ ไว้ รวมทั้งเกิดปัญหาในการจัดจำหน่าย

๓.๕ การดำเนินงานระยะแรกของมูลนิธิโครงการตำราฯ ขาดประสิทธิภาพ ในการกำหนดขั้นตอนการผลิต และการติดตามงานเขียน หรืองานแปล ที่ได้อนุมัติไปแล้ว ดังจะเห็นว่า ผู้แต่งหรือผู้แปล มักจะทำงานล่าช้า ทั้งนี้เพราะ การเสนอและการอนุมัติ หนังสือ ไม่ได้ลงบันทึกความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ในขั้นตอนการผลิตหนังสือไว้อย่างชัดเจน

^๑สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๕๗ วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๐," (อัครสำเนา)

^๒สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๑๐๑ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๐,"

(กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๒๐) (อัครสำเนา)

จึงไม่สะดวกในการติดต่อและทวงถาม เช่น คณะกรรมการบริหารฯ ได้อนุมัติการแปลหนังสือ เรื่อง เศรษฐศาสตร์มหภาค โดย นายสุพันธ์ โดสุนทร ตั้งแต่ปี ๒๕๐๙^๑ ปรากฏว่า จัดพิมพ์เสร็จในปี ๒๕๑๔^๒ ใช้เวลานานถึง ๕ ปี นับตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ เป็นต้นมา จึงได้มีการแก้ไขขั้นตอนการผลิตหนังสือ ให้มีการลงบันทึกเป็นหลักฐานแน่ชัด โดยมีการติดตามความก้าวหน้า และระยะเวลาในการผลิตหนังสือแต่ละเล่ม ทำให้การผลิตหนังสือรวดเร็วขึ้น และหนังสือที่ค้างไว้นาน ก็ติดตามความก้าวหน้า จนสามารถจัดพิมพ์ได้เร็วขึ้น

นอกจากปัญหาในเรื่องที่ผลิตหนังสือออกมาได้แค่ ๓๕ ชื่อเรื่อง จากสาเหตุที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังปรากฏว่า หนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ ส่วนใหญ่เน้นหนักไปในสาขาวิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด คือ ๑๐ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕๗ รองลงมาคือ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มีจำนวน ๖ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๔ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และสาขาวิชาภาษาและวรรณคดี มีจำนวนเท่ากัน คือ ๔ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๔๓ สำหรับหนังสือในสาขาวิชาภูมิศาสตร์และจิตวิทยา มีจำนวนน้อยที่สุด สาขาวิชาละ ๑ ชื่อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๖ ดังนั้น จะเห็นว่าการผลิตหนังสือที่ผ่านมาเน้นสาขาวิชาประวัติศาสตร์มากที่สุด เหตุที่หนังสือในสาขาวิชาประวัติศาสตร์มีจำนวนมากกว่าสาขาอื่น ๆ เพราะหนังสือในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ ประสบปัญหาในการผลิต ต้องถูกระงับการจัดพิมพ์และจำหน่ายไปหลายครั้ง เช่น

๑. หนังสือ The Theory and Practice of Communism ของ R. N. Carew Hunt^๓

^๑สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๕ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๐๙," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๔) (อัครสำเนา)

^๒สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๕๑ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๑๔," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔) (อัครสำเนา)

^๓ดูจากละเอียดที่หน้า ๗๒

๒. หนังสือ The Capital ของ Karl Marx แปลโดย ทริ หมิ่นนิกร^๑

๓. หนังสือ On Liberty ของ J. S. Mill^๒

๔. หนังสือ The International Relations Dictionary แปลโดย
ประชิด ณ บางช้าง^๓

สำหรับหนังสือสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มีหนังสือ ๒ เล่ม ที่ประสบปัญหาและ
ไม่ได้จัดพิมพ์ คือ หนังสือ Economic Change in Thailand แปลโดย นิตยา มาพึ่งพงศ์^๔
และหนังสือ ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ แปลโดย เต็มใจ สุวรรณทัต และกอบแก้ว สุวรรณทัต^๕

สำหรับสาขาวิชาภาษาและวรรณคดี ได้พยายามที่จะผลิตหนังสือสาขาวิชานี้ออกมา
จำนวนหนึ่ง แต่ก็ปรากฏว่า เกิดปัญหาทางการเมือง วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๔ ทำให้
นางชลธิรา กัลล้อยู่ กรรมการบริหารฯ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญ ไม่อาจอยู่ปฏิบัติงานให้กับ
มูลนิธิโครงการตำราฯ ได้ และมูลนิธิโครงการตำราฯ ไม่อาจผลิตหนังสือ ในสาขาวิชา
ที่อาจจะมีผลกระทบต่อสิทธิทางการเมืองได้ หนังสือที่ไม่อาจจัดพิมพ์จำหน่าย มีหนังสือ
พัฒนาการ การวิจารณ์วรรณคดีไทย โดย ชลธิรา กัลล้อยู่^๖ และหนังสือ ความเป็นมา
ของคำ สยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางเชื้อชนชาติ โดย จิตร ภูมิศักดิ์^๗

^๑ดูรายละเอียดที่หน้า ๗๓

^๒ดูรายละเอียดที่หน้า ๗๔

^๓ดูรายละเอียดที่หน้า ๗๔

^๔ดูรายละเอียดที่หน้า ๗๕

^๕ดูรายละเอียดที่หน้า ๗๔

^๖ดูรายละเอียดที่หน้า ๗๓

^๗ดูรายละเอียดที่หน้า ๗๒

ปัญหาด้านการเผยแพร่หนังสือ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการวิจัยนี้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล คณะกรรมการบริหารมูลนิธิโครงการตำราฯ แสดงข้อคิดเห็นในเรื่องการเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์หนังสือ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ต้องการให้ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ สำหรับรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ ปรากฏว่า คณะกรรมการบริหารฯ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๘ ต้องการประชาสัมพันธ์ โดยผ่านวารสารต่าง ๆ รองลงมา คือ ร้อยละ ๕๕.๕๕ ต้องการให้มูลนิธิโครงการตำราฯ ส่งรายการหนังสือ แก่ห้องสมุดทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และโดยการให้สำนักพิมพ์โฆษณาให้ วิธีการที่บรรณารักษ์เลือกซื้อหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ เข้าห้องสมุดสูงสุด คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒๕ เลือกโดยมีผู้เสนอแนะ รองลงมาร้อยละ ๕๑.๘๗ เลือกจากโฆษณาในวารสารต่าง ๆ ห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ ๒๕ เท่านั้น ที่เลือกจากการประชาสัมพันธ์ของมูลนิธิ โดยตรง คือใบแจ้งรายชื่อหนังสือ ดังนั้น จะเห็นว่า การเผยแพร่หนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ โดยส่งใบแจ้งรายชื่อหนังสือไปยังแหล่งสะสมหนังสือ คือห้องสมุด ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะจากการวิจัยนี้ จะเห็นว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ ซื้อหนังสือจากการที่มีผู้เสนอแนะ หรือหาพบเองตามร้านจำหน่ายหนังสือ

โดยที่ในระยะแรก คณะกรรมการบริหารตระหนักถึงความจำเป็นในการเผยแพร่งาน ดังเช่น ในปี ๒๕๑๐ นายเสน่ห์ จามริก กรรมการบริหาร ได้เขียนจดหมายถึงประธานกรรมการบริหารฯ ให้ที่ประชุมพิจารณาในเรื่องการเผยแพร่งาน โดยขอความร่วมมือไปยังคณบดี หัวหน้าภาควิชาการ ของทุกมหาวิทยาลัย และทุกสถาบันที่เกี่ยวข้อง ให้ใช้หนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ เป็นตำราเรียนสำหรับนิสิตนักศึกษา จากการเสนอดังกล่าว วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๐ มูลนิธิโครงการตำราฯ ได้จัดให้มีการประชุมชี้แจงแก่คณบดี ผู้บริหารการศึกษาด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ระดับอุดมศึกษา และบรรณารักษ์ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัย รวมทั้งสิ้น ๓๒ คน ณ ดิกลโมสร ชั้น ๓ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งนี้ ทำให้งานของมูลนิธิโครงการตำราฯ เป็นที่รู้จักแพร่หลาย และเข้าใจกัน ในบรรดานักวิชาการที่ปฏิบัติงานในระดับอุดมศึกษา ได้รับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้เข้าร่วมประชุมอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงงานอย่างมาก^๑

^๑สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๑๓ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๐) (อัดสำเนา)

ต่อมา ปี ๒๕๑๑ การเผยแพร่งานได้เผยแพร่ไปในบรรดาผู้สอบในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อให้ นักวิชาการหรือผู้สอบได้เข้าใจ และเป็นส่วนช่วยสนับสนุนงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ ดังนั้น มูลนิธิโครงการตำราฯ ได้เชิญบรรดาอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ด้วย^๑ ในการประชุมนี้ ผู้ที่เข้าร่วมประชุมด้วยหลายท่าน มีส่วนในการสนับสนุนการผลิตหนังสือ บางท่านได้เข้าร่วมเป็นกรรมการบริหารฯ บางท่านช่วยแต่ง แปล หรือเรียบเรียงหนังสือให้กับมูลนิธิโครงการตำราฯ

ต่อมาในปี ๒๕๑๒ มูลนิธิโครงการตำราฯ ได้เผยแพร่งานและประชาสัมพันธ์ลงวารสารทางวิชาการเป็นครั้งแรก โดย นายเกษม ศิริสัมพันธ์ กรรมการและเลขานุการฯ ติดต่อกับวารสารทางวิชาการ ลงพิมพ์เผยแพร่งาน กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของมูลนิธิโครงการตำราฯ และผลงาน^๒ และในปีเดียวกัน มูลนิธิโครงการตำราฯ ประชาสัมพันธ์หนังสือโดยให้ บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด ส่งหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ ไปวางจำหน่ายตามร้านจำหน่ายหนังสือใหญ่ ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดหลาย ๆ แห่ง อีกทั้งส่งรายชื่อหนังสือให้กับอาจารย์ผู้สอนในสถาบันต่าง ๆ พร้อมทั้งมีจดหมายชี้แจงกิจการของมูลนิธิโครงการตำราฯ ไปด้วย นับว่าเป็นความพยายามที่จะประชาสัมพันธ์ไปสู่ต่างจังหวัดมากขึ้น^๓

^๑สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๒๑ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๑๑," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๑) (อัดสำเนา)

^๒สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๓๓ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๑๒," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒) (อัดสำเนา)

^๓สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๓๕ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๒," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๒) (อัดสำเนา)

การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์หนังสือ ต่อมา ปี ๒๕๑๔ โดยการส่งหนังสือชุด วรรณไวทยากร สาขาวิชาละ ๑ ชุด ให้แก่วารสารทางวิชาการ เป็นการแนะนำหนังสือพร้อมมีบทวิจารณ์ พิมพ์วารสารต่าง ๆ คือ สังคมศาสตร์ปริทัศน์ วารสารสยามสมาคม วารสารธรรมศาสตร์ วารสารรัฐศาสตร์นิเทศ วารสารสังคมศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) วารสารเศรษฐศาสตร์ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) วารสารครุศาสตร์ เป็นต้น และได้้นำหนังสือชุดนี้ ที่จัดพิมพ์เสร็จแล้ว ๖ เล่ม ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ผ่านสำนักงาชเสขาธิการอีกด้วย^๑

ปี ๒๕๑๖ มุสนิธิโครงการตำราฯ เห็นว่า กรรมการบริหารฯ ควรมีบทบาท และมีส่วนในการประชาสัมพันธ์งานโดยตรงได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการบริหารฯ ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย จะช่วยประชาสัมพันธ์หนังสือ โดยการแนะนำ นิสิต นักศึกษา ในสถาบันที่กรรมการบริหารฯทำงานอยู่^๒ ต่อมาปี ๒๕๑๗ ได้เผยแพร่กิจกรรมของมุสนิธิโครงการตำราฯ ให้ประชาชนทั่วไป ได้ทราบถึงผลงานและวิธีดำเนินการต่าง ๆ โดยตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ เป็นเวลา ๖ เดือน นับตั้งแต่เดือนเมษายน เป็นต้นไป ในอัตราค่าลงพิมพ์โฆษณาถึง ๖,๐๐๐ บาท (หกพันบาทถ้วน)^๓

ต่อมาปี ๒๕๑๘ มุสนิธิโครงการตำราฯ ได้พยายามในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานอีก โดยให้กรรมการและเลขานุการ จัดทำเอกสารเป็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับกิจกรรมของมุสนิธิโครงการตำราฯ ที่ได้ทำการผลิตหนังสือมา เป็นเวลา ๑๑ ปี

^๑สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๕๓ วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๑๔," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๔) (อัครสำเนา)

^๒สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๖๘ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๖," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖) (อัครสำเนา)

^๓สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๗๖ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗) (อัครสำเนา)

ออกเผยแพร่ และเพื่อ เป็น เอกสารประกอบสำหรับขอความสนับสนุน เงินทุนจากสถาบันต่างๆ^๑

ในปี ๒๕๒๐ นางสาวสดชื่น ชัยประสาธน์ กรรมการบริหารฯ ได้เสนอให้ มูลนิธิโครงการตำราฯ เผยแพร่หนังสือไปยังมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยการติดต่อกับมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวกับการจำหน่ายหนังสือตำราต่างๆ เพื่อให้การเผยแพร่ เป็นไปอย่างทั่วถึง^๒ ไม่ปรากฏว่ามูลนิธิโครงการตำราฯ ได้ดำเนินการไปเพียงใด เพราะ ไม่ปรากฏผลและกล่าวถึงในเวลาต่อมาเลย

จะเห็นว่าการประชาสัมพันธ์งานและการเผยแพร่งานของมูลนิธิโครงการตำราฯ ตั้งแต่แรกเริ่ม จนปี ๒๕๑๙ นั้น มุ่งส่งเสริมการเผยแพร่หนังสือในบรรดาอาจารย์ในสถาบัน การศึกษา นิสิต นักศึกษา และประชาชนโดยทั่วไปมากกว่า แต่สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดมี เพียงครั้งเดียวมีประชาสัมพันธ์ไปยังบรรณารักษ์ โดยจัดประชุมชี้แจงผลงาน แต่ก็เฉพาะกลุ่ม บรรณารักษ์ห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่ปรากฏว่า มูลนิธิโครงการตำราฯ ได้ ตระหนักถึงความจำเป็นในการประชาสัมพันธ์งานไปยังบรรณารักษ์ห้องสมุดทั่วไป ทั้งประเทศ ซึ่งเป็น แหล่งสะสมหนังสือ ทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ส่วนใหญ่ จนกระทั่งปี ๒๕๒๒ เป็นการเผยแพร่หนังสือไปนิสิต นักศึกษา ประชาชน รวมทั้งห้องสมุดอย่างกว้างขวางที่สุด คือ การจัดทำเอกสารแนะนำหนังสือ ที่เรียกว่า Press Release เป็นการแนะนำ หนังสือใหม่ พิมพ์เป็นเอกสารโรเนียวส่งไปยังหนังสือรายวัน นิตยสาร วารสาร และห้องสมุด ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ผู้แปล เนื้อเรื่อง - ย่อของหนังสือ ราคา และแจ้งสถานที่ในการติดต่อ เพื่อสั่งซื้อ ซึ่งการประชาสัมพันธ์ - วิธีนี้ใช้จนปัจจุบันนี้ อีกทั้ง ในปีเดียวกัน ได้จัดทำ จลสารรายชื่อหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ ซึ่งมีรายชื่อหนังสือทั้งหมดที่พิมพ์ตั้งแต่แรกเริ่ม พร้อมมีบทคัดย่อของหนังสือ^๓ จลสารนี้

^๑สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๗๖ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗) (อ้างสำเนา)

^๒สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๘๔ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๙," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๙) (อ้างสำเนา)

^๓สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, "รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารฯ ครั้งที่ ๑๐๑ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๒๐," (กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗) (อ้างสำเนา)

แจกจ่ายแก่ผู้สนใจทั่วไป และห้องสมุด

มูลนิธิโครงการตำราฯ ได้พยายามเผยแพร่งานและประชาสัมพันธ์หนังสือ โดยวิธีการอื่นๆ อีก เพื่อให้เป็นที่เข้าใจและสนใจของนิสิต นักศึกษา และประชาชน ในรูปแบบของการจัดนิทรรศการหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ คือ ได้จัดงาน "สัปดาห์หนังสือมูลนิธิโครงการตำราฯ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์" ขึ้นระหว่างวันที่ ๔-๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๓ ณ ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อแนะนำหนังสือ และลดราคา จำหน่ายให้แก่นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

เห็นได้ว่า ด้านการเผยแพร่งานของมูลนิธิโครงการตำราฯ ตั้งแต่แรกเริ่ม จนถึงปัจจุบัน ได้มีการพยายามมาโดยตลอด และปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นโดยลำดับในรูปแบบต่าง ๆ งานเผยแพร่หยุดชงักไปในช่วงที่มีเหตุการณ์ วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และได้พยายามฟื้นฟูขึ้นใหม่ ในช่วงปลายปี ๒๕๒๐ แต่ไม่ได้ผลดีนัก ขาดประสิทธิภาพในการเผยแพร่งานไปยังบรรณารักษ์ ห้องสมุดอย่างทั่วถึง จากแบบสอบถามบรรณารักษ์ ปรากฏว่า บรรณารักษ์เพียงร้อยละ ๒๔ เท่านั้น ที่ชื่อหนังสือโดยการประชาสัมพันธ์ ของมูลนิธิโครงการตำราฯ โดยตรง จากเอกสารแนะนำ หนังสือ (Press Release) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้องสมุดรัชมังคลาภิเษก หรือห้องสมุดต่างจังหวัด ไม่ได้รับเอกสารแนะนำหนังสือจากมูลนิธิโครงการตำราฯ และ อาจารย์ในวิทยาลัยครู ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตและเผยแพร่หนังสือตำราระดับอุดมศึกษา เป็นอย่างมากไม่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการบริหารฯ ของมูลนิธิโครงการตำราฯ เลย งานของมูลนิธิโครงการตำราฯ จึงไม่แพร่หลายในวงการวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นบรรณารักษ์กลุ่มใหญ่ในการตอบคำถาม

ข้อเสนอแนะ

๑. จำนวนคณะกรรมการบริหารฯ ๑๔ คน นับว่าเหมาะสมดีแล้ว แต่ควรจะมีจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นอกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย อย่างน้อยแห่งละ ๑ คน และการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารฯ จากนักวิชาการ นักเขียน และจากแหล่งอื่น นอกเหนือจากอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยบ้าง เช่น จากสำนักพิมพ์ และ ปรกรมการฝึกหัดครู

๒. ควรเลือกบุคคลที่มีความรู้ในสาขาวิชาทางสังคมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์ สาขาอื่น ๆ นอกเหนือจากสาขาวิชาประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์ที่มีจำนวนมากอยู่แล้ว ได้เข้าร่วม เป็นกรรมการบริหารฯ เพื่อประโยชน์ในการขยายขอบเขตการผลิตและการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ ผ่านท่านเหล่านี้

๓. ควรกำหนดบทบาทของคณะกรรมการบริหารฯ ให้ชัดเจน ให้มีหน้าที่ กำหนดแนวทางและการทำงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ โดยให้ผู้จัดการมูลนิธิโครงการตำราฯ เป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายที่วางไว้ ทั้งนี้ ควรสรรหาบุคคลที่มีความสามารถในด้านการผลิตหนังสือ และการบริหารงาน เป็นผู้จัดการฯ ทำงานเต็มเวลา และประจำสำนักงานมูลนิธิโครงการตำราฯ

๔. พยายามผลิตหนังสือในสาขาวิชาที่ได้กำหนดไว้ทั้ง ๘ สาขาวิชา ให้มากขึ้น ให้มีจำนวนหนังสือ ในแต่ละสาขาวิชา ในอัตราที่สมดุลกัน และในขณะเดียวกันควร ขยายขอบเขตการผลิตหนังสือทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ให้ครบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสาขาวิชาที่ขาดแคลนตำราภาษาไทย เช่น สังคมวิทยา คณิตศาสตร์ ศิลปะ การละคร บรรณารักษศาสตร์ ประชากรศาสตร์ ฯลฯ

๕. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้สอน ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา บรรณารักษ์ นิสิต นักศึกษา และผู้อ่านที่สนใจ ประเมินความต้องการหนังสือในสาขาวิชา ทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อการผลิตหนังสือได้ตรงกับความต้องการของผู้่าน มากที่สุด

๖. ควรผลิตหนังสือโดยสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อ ห้องสมุด ครู อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป จะสามารถติดตามผลงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ ได้โดยไม่ขาดระยะ ในกรณีที่มูลนิธิโครงการตำราฯ ไม่อาจผลิตหนังสือในช่วงใดช่วงหนึ่งได้ ควรจะมีการประชาสัมพันธ์แจ้งให้ทราบเป็นระยะๆ ไป รวมทั้งมีหนังสือแจ้งรายชื่อหนังสือ เพื่อผู้สนใจและผู้ซื้อจะได้ทราบ

๗. การผลิตหนังสือล่าช้า ปัญหาคือ ผู้แต่ง ผู้แปล ผู้อ่านต้นฉบับ หรือบรรณาธิการ ไม่ทำงานให้สำเร็จเรียบร้อยในเวลาอันสมควร บางคนละเลยและขาดความรับผิดชอบ ในงานของตน ฉะนั้น ควรกำหนดระยะเวลาการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ให้เหมาะสม ติดตามทวงถามความก้าวหน้าของการทำงานโดยสม่ำเสมอเป็นระยะไป ถ้าไม่เสร็จ ภายในกำหนดที่วางไว้ อาจตั้งเป็นเกณฑ์ว่า จะต้องเสียเงินค่าปรับ โดยหักจากค่าตอบแทน ที่จะได้รับ

๘. รูปเล่มของหนังสือ ควรเป็นขนาดที่เหมาะสมกับหนังสือวิชาการ ควรพิถีพิถันในเรื่องการเย็บเล่มให้เรียบร้อย ไม่ชำรุดง่าย ใช้ปกแข็ง ซึ่งลักษณะของ รูปเล่มหนังสือ (Format) ควรเป็น

๘.๑ คุณภาพของการพิมพ์ ตัวพิมพ์ การวางรูปแบบหน้า การแบ่งคอลัมน์ ถูกต้องชัดเจน เหมาะสมแก่การอ่าน

๘.๒ กระดาษในเล่มมีคุณภาพดี ปก การเย็บเล่ม ต้องแข็งแรงทนทาน

๘.๓ มีภาพประกอบเรื่อง

๘.๔ มีส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น แผนภูมิ แผนที่ แผนผัง ภาคผนวก
อภิธานศัพท์ บรรณานุกรม ฯลฯ^๑

๙. จะต้องลงรายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสือให้สมบูรณ์ครบถ้วน
คือ ชื่อ ผู้แต่ง ผู้แปล ครั้งที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์ ฯลฯ เพื่อสะดวกต่อการใช้อ้างอิง
และการทำบัตรรายการหนังสือ นอกจากนี้ ถ้าเป็นไปได้ ควรพิมพ์บัตรรายการหลัก
(บัตรผู้แต่ง) ไว้ด้านหลังของหน้าปกใน และต้องมีบรรณานุกรมช่วยค้นเรื่อง ในตอนท้ายของ
หนังสือทุกเล่มด้วย

๑๐. ควรประชาสัมพันธ์งานและเผยแพร่งาน โดยการจัดประชุมหรือสัมมนา
แสดงผลงานของมูลนิธิโครงการตำราฯ แก่บรรดา นักวิชาการ นักเขียน อาจารย์
ผู้สอนในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา บรรณารักษ์ และผู้สนใจ อย่างน้อยปีละครั้ง

๑๑. ควรจัดส่งเอกสารแนะนำหนังสือ (Press Release) ไปยัง
ห้องสมุดทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ทุกห้องสมุด โดยเฉพาะห้องสมุดในมหาวิทยาลัย
และวิทยาลัยครู ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งสถาบันทางการศึกษา ระดับ
อุดมศึกษา อีกทั้ง ควรให้มีการประชาสัมพันธ์งาน โดยผ่านวารสาร หนังสือพิมพ์ และ
สื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ด้วย

๑๒. ควรจัดนิทรรศการหนังสือของมูลนิธิโครงการตำราฯ ขึ้นโดยสม่ำเสมอ
หรือตั้งเป็นเกณฑ์อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เช่น กับที่เคยจัดงาน "สัปดาห์หนังสือมูลนิธิโครงการ
ตำราฯ" ที่ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ ๔-๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๓
ทั้งนี้ การจัดในที่อื่น ๆ ได้แก่ ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู
ร้านจำหน่ายหนังสือ หรือสำนักพิมพ์ และห้องสมุดทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ฯลฯ

ชูติมา สัจจามันท์, การเลือกและการจัดหาวัสดุห้องสมุด (กรุงเทพฯ :
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี,
๒๕๒๒), หน้า ๓๓

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะได้ทำการวิจัยในปัญหาการผลิตหนังสือของแหล่งผลิตอื่น ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นแหล่งผลิตเหล่านั้น ให้ตื่นตัวในการผลิตหนังสือ ได้ทราบปัญหาและข้อบกพร่อง และเป็นการรวบรวมบรรณานุกรมพร้อมสาระสังเขปหนังสือของแหล่งผลิตต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อบรรณารักษ์และนักวิจัยค้นคว้าทั่วไป นอกจากนี้ควรวิเคราะห์ปัญหาการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อเป็นแนวทางสำหรับแหล่งผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ตลอดจนนักเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ในการผลิตหนังสือเด็ก ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย